

## **VÄGAR IN I OCH UT UR MUSEISAMLINGAR**

Martin Sundberg

*Jönköpings Läns Museum*

Forskning vid och om museer må inte vara beroende av samarbeten med universitet, men det är självfallet så att samarbeten berikar och ger helt andra möjligheter – att tillsammans höja blicken är viktigt för att överhuvudtaget stärka synligheten och användbarheten av kulturarvet. I linje med de förskjutningar som sker inom digitaliseringen – till exempel mot användbarhet och synlighet – blir samverkan bara viktigare: för att få syn på varandras behov, och för att se de möjligheter som uppenbarar sig för forskning, förmedling, förvaltning. Å ena sidan finns det stora utmaningar när det gäller digitalisering, å andra sidan när det gäller att belysa vad som anses viktigt och vilka strukturer som ligger bakom och styr museiarbetet. Dessa strukturfrågor är potentiellt knutna till begrepp som kanon och gallring. Utsatt för möjliga hot och risker av olika slag blir det än viktigare att tillsammans fundera på kulturarvets betydelser och att granska de fokus vi sätter.

### **MUSEIFORSKNING, DIGITALISERING, METADATA, KANONISERING**

Olika museisamlingar ställer varierande krav på hur man kan arbeta dem. På ett länsmuseum möts kulturhistoria, arkeologi, etnologi, konsthistoria – och det är just mötespunkterna som är spännande och utmanande. Med föremålen i centrum öppnar sig möjligheter för forskning och samarbeten och det vi som museum är intresserade av är att inte bara bedriva egen forskning, utan att sammanföra olika typer av frågor. Om vi som museum ständigt arbetar nära frågor som rör förvaltning, digitalisering och frågor sprungna ur konkreta projekt, så är vi intresserade av att höja blicken via samarbeten med den akademiska forskningen och komma nära teoretiska och metodologiska utvecklingar i aktuell konstvetenskap.

### **Digitalisering**

I skrivande stund befinner sig museisektorn i en omvälvande fas när det gäller hur vi ska, kan och bör arbeta med samlingarna. Riksantikvarieämbetet skissar på en nationell strategi för digitalisering av kulturarvet, ett program som svarar väl – om än med stora utmaningar – mot de behov vi erfar inom verksamheten. Kort sagt ser vi som mål att gå från digitisering till digitalisering. Annorlunda uttryckt med ett exempel från verksamheten: En medarbetare har under lång tid skannat och registrerat porträttfotografier i databasen Primus, kopplad till DigitaltMuseum, men man har inte lagt större resurser på att följa upp arbetet, till exempel genom att leta upp information om de som avbildas, knyta an till andra områden, göra utställningar eller projekt. Värdefullt är det i sig att få in ytterligare fotografier i databasen, men frågor kvarstår: vad ska vi ha det till? För vem görs det? Till vilken nytta?

Det man pekar på nu är hur man ska förmås att ta ytterligare ett steg genom att till exempel länka information mellan olika databaser. Det finns såklart många utmaningar, men i detta sammanhang vill vi lyfta fram behovet av det nära samarbetet med forskare. Utbytet mellan museum och universitet är potentiellt av stor betydelse. Vad finns det för möjligheter att se vilka behov forskare har när det gäller metadata om specifika museisamlingar? Hur kan man i digitiseringsprojekt från början tänka på vad man gör med den information som tas fram? Hur kan forskare kanske också fungera som kontaktyta mellan olika kulturarvsinstitutioner så att länkar blir ännu bättre och vittförgrenade?

### **Kanonisering, eller: Samlingarnas utveckling**

Oavsett vilket museum jag har arbetat på har bland det första jag fått höra: "Denna målning måste alltid hänga framme." Publiken sägs förvänta sig till exempel verk av Isaac Grünewald (Norrköpings Konstmuseum), Salvador Dalí (Moderna Museet), Carl Fredrik Hill (Malmö konstmuseum), och John Bauer (Jönköpings läns museum). Det man inte alltid aktivt arbetat med, är hur detta synsätt påverkar och påverkas av frågor rörande kanon. I flera år har jag, tillsammans med kollegor på och utanför museerna, arbetat för att synliggöra och medvetandegöra problematiken. Det är centralt att både få personalen att självkritiskt fundera på arbetssätt, och att få publiken att förstå att det finns mer än de så kallade mästerverken. Därför är det glädjande att i samlingspresentationer (som på Stedelijk i Amsterdam) möta tankar om kanons betydelse och museernas roll och ansvar formulerat i tillgängliga, tydliga väggtexter.

Inte minst på ett länsmuseum, där kulturhistoria möter konsthistoria, blir det tydligt att man måste arbeta med samlingarna på andra sätt då de i sig är så spretiga och omfattande. Att då värna traditioner och satsa främst på Bauer blir märkligt och begränsande. Samtidigt är det en balansgång: Den kände konstnären är en viktig dörröppnare som man inte vill missa, men hur kan man använda detta konstnärskap för att väcka intresse för andra delar och konstnärer? Här undrar vi hur utbyten med konstvetenskapen kan bidra till att lyfta andra frågor kring samlingarna. Men också att tillsammans hitta andra infallsvinklar på det som faktiskt är känt och viktigt.

Då handlar det om att se kanon som en utgångspunkt för att fundera på olika teoretiska och metodiska infallsvinklar på arbete med samlingarna, både för dagens verksamhet och för att ta höjd för samlingarnas framtid. Det känns som att det finns många forskningsfrågor kvar att lyfta, till exempel hur kanonformationen går till (den komplexa växelverkan och olika aktörers betydelse på fältet känns inte tillräckligt undersökt) och hur gallring relaterar till kanon. På enklare plan finns det fortsatta behov av att nyansera konsthistorieskrivningen så att fler får plats och att lyfta de som glöms bort och faller utanför. Det känns som ett evigt fält, men heller inte något man kan förbigå – det monografiska kan alltid ses som ett komplement (och/eller möjlig utgångspunkt för) till den tematiska/generella/metodiska forskningen.